

Liite 21. Itä-Uudenmaan arviointiraportti syksy 2021

Pääraportti ja muiden alueiden arviointiraportit [julkaisuarkistossa](#)

Itä-Uusimaa

Juha Koivisto & Heidi Muurinen

Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeen keskeisenä tavoitteena on asukkaan peruspalveluiden vahvistuminen alueellisella yhteistyöllä, molemmilla kotimaisilla kielillä. Hankkeella on jatkossa neljä kehittämisen kärkiteemaa: hoitotakuu, mielenterveys- ja päihdepalvelut, asiakasohjaus ja neuvonta sekä lape-muutosohjelma. Lisäksi poikkileikkaavia teemoja ovat palvelutuotannon toimeenpanon ja muutoksen varmistaminen ja tuki, sähköisten palveluiden jatkokehittäminen ja juurruttaminen, sekä tiedolla johtamisen jatkokehittäminen.

Itä-Uudenmaan hankkeella on kehittämiseen ja toimeenpanoon kytkeytyviä monen tasoisia tavoitteita, jotka linkittyvät sekä paikalliseen kehittämiseen että alueellisesti laajempaan yhteistyöhön. Hanke a) nivoo yhteen kunnissa tehtyä kehittämistyötä Itä-Uudenmaan laajuisesti, b) yhteensovittaa Itä-Uudenmaan kehittämisen osaksi muuta Uudenmaan kehittämistä valituilta osin, c) sujuvoittaa perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyötä ja konsultaatiokäytäntöjä erikoissairaanhoidon kanssa [toimialaintegraatio], d) vahvistaa ERVA-alueitasoista yhteistyötä sekä e) nivoo kehittämistoimet osaksi kansallista kehittämistä (mm. Sähköinen perhekeskus, Omaolo, Suomi.fi, Toivo- ja Virta-hankkeet). Lisäksi hankkeen myötä kehitetään yhteistyömalleja sivistys toimen, 3. sektorin ja yksityisen palvelutuotannon kanssa sekä kunnan ja maakunnan yhdyspintapalveluita.

Hankkeen keskeisenä poikkileikkaavana teemana on asiakasohjauksen ja neuvonnan sekä siihen kytkeytyvän asiakassegmentoinnin kehittäminen. Tällä varmistetaan kaikkien palvelujen saumaton ohjaus. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen erikoissairaanhoidon kanssa. Lisäksi alue on sitoutunut HUS:in tarjoamiin koulutuksiin sekä implementaation tukeen alueelle aikuisten lyhytterapioiden menetelmien käyttöön otossa. Toteuttamalla kehitystoimenpiteet kussakin kärkiteemassa saavutetaan sekä toiminnallisia että taloudellisia mitattavissa olevia hyötyjä eri sidosryhmille. Keskeisenä poikkileikkaavana hyötytavoitteena on kustannusvaikuttavuus, joka saavutetaan päällekkäisen työn poiston, integraation, virtaavuuden että oikea-aikaisuuden kautta sekä tarjoamalla monipuolisia sähköisiä asiointikanavia.

Hanketyön fokusta ollaan siirtämässä vahvasti kehittämisestä toimeenpanoon. Muutoksen toimeenpanossa halutaan varmistaa johdolle, hankkeen vastuuhenkilöille, sekä lähiesihenkilöille tarvittava tuki muutoksen läpiviemiseksi ja muutoksen varmistamiseksi. Yhdyspintatyön edistäminen terveyden- ja hyvinvoinnin näkökulmasta on kaikkia teema-alueita poikkileikkaava aihe ja siksi sitä tehdään osana kaikkia kehittämisen teemoja ja yhteistyössä väliaikaisen valmistelutoimielimen ja tulevan aluevaltuuston edustajien kanssa.

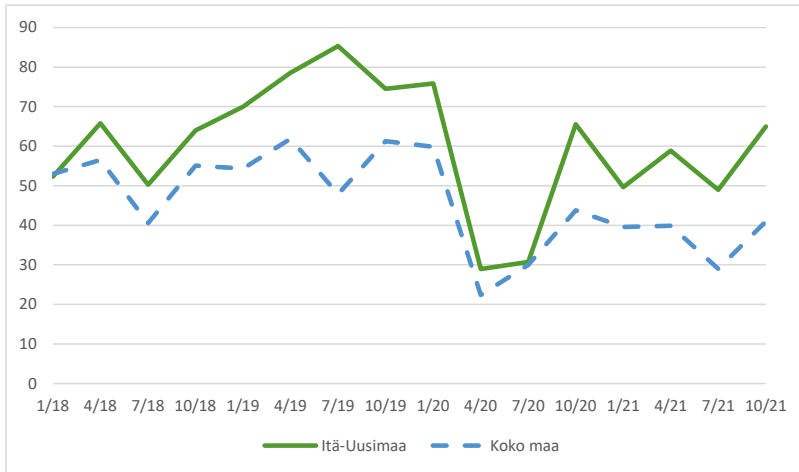
Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen

Pääsy kiireettömään hoitoon ja hoidon jatkuvuus

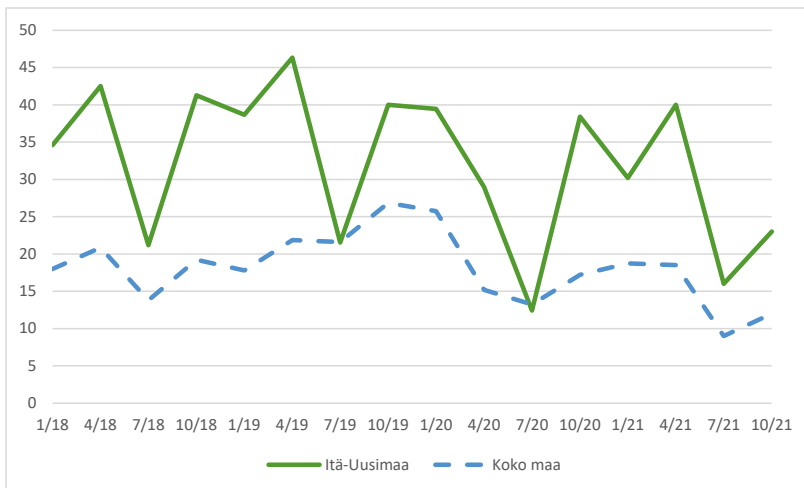
Itä-Uudenmaan perusterveydenhuollon kiireettömän käynnin odotusaikoja kuvaavissa luvuissa on katveita erityisesti Porvoon kaupungin tiedoissa. Alueella on perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden asiakkaiden osuus ollut ajoittain selvästi koko maan keskiarvoa suurempi. Vuonna 2019 luku nousi yli 80 prosentin, mutta putosi huomattavasti muun maan tavoin keväällä 2020. Sen jälkeen yli seitsemän päivää odottaneiden osuus on jälleen selvästi kasvanut ja oli lokakuussa 2021 jo 65 prosenttia, kun koko maassa jäätiin runsaaseen 40 prosenttiin. (Kuvio 1.)

Perusterveydenhuollon avosairanhoidon sairaan-/terveydenhoitajan kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen odottaneiden määrät ovat Itä-uudellamaalla vaihdelleet, mutta ovat olleet lähes kaikkina seurantahetkinä korkeampia kuin koko maassa keskimäärin. Huhtikuussa 2021 yli seitsemän päivää odottaneita oli noin 40 prosenttia, mikä on kaksi kertaa enemmän kuin koko maassa. Lokakuussa 2021 luku oli runsas 20 prosenttia, koko maassa keskimäärin runsas kymmenen prosenttia. (Kuvio 2.)

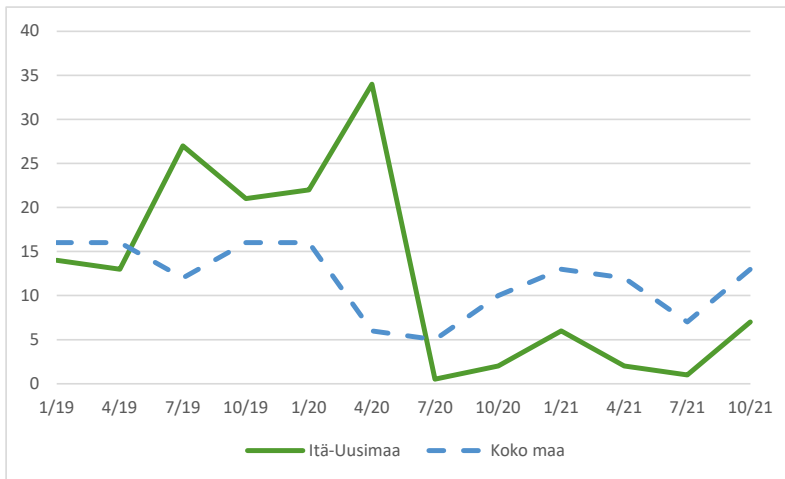
Suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiireetöntä käyntiä odotti yli 90 päivää hoidon tarpeen arvioinnista Itä-Uudellamaalla ennen pandemian alkua selvästi enemmän asiakkaita kuin koko maassa keskimäärin. Pandemian alun jälkeen Itä-Uudenmaan luvut ovat laskeneet alle maan keskiarvon ja pääasiassa alle viiden prosentin. Itä-Uudenmaan luvuista puuttuu kuitenkin kolmen kunnan tiedot. (Kuvio 3.)

Kuvio 1. Perusterveydenhuollon avosairanhoidon lääkärin kiireettömän käynnin odotusaika yli 7 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 2. Perusterveydenhuollon avosairanhoidon sairaan-/terveydenhoitajan kiireettömän käynnin odotusaika yli 7 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 3. Perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiireettömän käynnin odotusaika yli 90 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Itä-Uudellamaalla vajaa 31 prosenttia asiakkaista kertoi vuonna 2020 asioivansa aina tai usein saman lääkärin kanssa. Määrä on jonkin verran koko maan keskiarvoa suurempi. Runsas 26 prosenttia kertoi asioivansa aina tai usein saman hoitajan kanssa. Määrä on maan keskiarvoa pienempi. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Hoidon jatkuvuus

		2020
Asioi aina tai usein saman lääkärin kanssa (%)	Itä-Uusimaa	30,9
	Koko maa	26,8
Asioi aina tai usein saman hoitajan kanssa (%)	Itä-Uusimaa	26,4
	Koko maa	29,6

Pääsy sosiaalialan ammattilaisen kiireettömälle vastaanotolle

Itä-Uudellamaalla asiakas sai syyskuussa 2021 sosiaalihuollon työntekijälle (sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja) kiireettömän ajanvarausajan (ajanvarauspyynnöstä) lapsiperheiden palveluissa keskimäärin kahdeksan arkipäivän kuluessa (6 arkipäivää syyskuussa 2020), työikäisten palveluissa keskimäärin 15 arkipäivän kuluessa (8 arkipäivää syyskuussa 2020) ja iäkkäiden palveluissa keskimäärin yhdeksän arkipäivän kuluessa (8 arkipäivää syyskuussa 2020). Kyselyvastauksen mukaan vaihteluvälit kuntien välillä ovat suuria kaikissa edellä mainituissa palveluissa.

Sähköisten palvelujen käytön esteet

Itä-Uudellamaalla runsas 82 prosenttia asukkaista koki vuonna 2020 esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä. Määrä on hieman koko maan keskiarvoa suurempi. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kokenut esitetä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä

		2020
Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%)	Itä-Uusimaa	82,2
	Koko maa	79,5

Oma-arviointi

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan Itä-Uudellamaalla on lisätty sähköisten palveluiden tarjontaa merkittävästi ja siten lisätty palveluiden saatavuutta. Etäasiointien määrä ei ole kuitenkaan juuri tilastojen mukaan kasvanut, mikä osittain selittyy kirjaamiskäytäntöjen puutteellisuudella. On myös havaittu, että asiakkaat

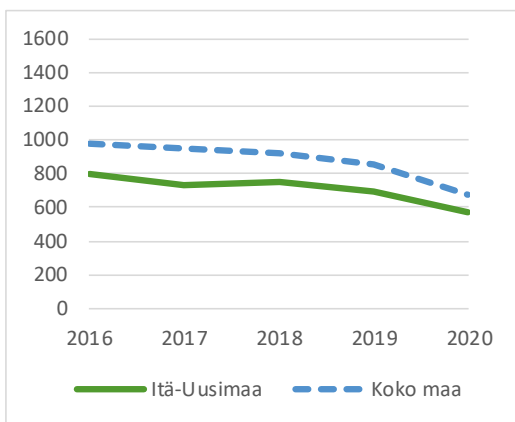
ovat koronapandemian hieman rauhoittuessa halunneet tulla mieluummin fyysiselle vastaanottokäynnille. Avosairaanhoidon vastaanotoille on alueella edelleen pitkiä jonoja.

Työryhmien työskentely on edennyt pääosin suunnitellusti kesän ja syksyn 2021 aikana. Sosiaalipalvelujen työryhmä on jonkin verran muita ryhmiä jäljessä, mutta syyskuusta alkaen on kohdennettu lisäresursseja tämänkin teeman edistämiseen. Terapiat etulinjaan -hankkeen kanssa yhteistyössä on valmisteltu mm. Terapianavigaattorin käyttöönottoa turvaamaan oikea-aikaisia ja monialaisia palveluja.

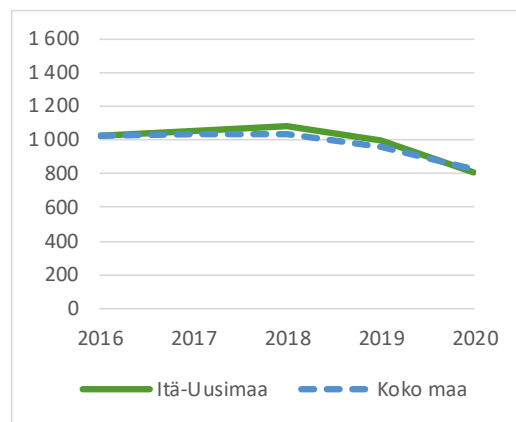
Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on Itä-Uudellamaalla pysynyt viime vuosina koko maan keskiarvoa pienempänä. Vuonna 2020 käyntejä oli Itä-Uudellamaalla alle 600 tuhatta asukasta kohden, kun koko maan keskiarvo oli jonkin verran alle 700. Sekä Itä-Uudellamaalla että koko maassa lääkärikäynnit vähenivät selvästi vuonna 2020 (Kuvio 4.). Muita kuin lääkärikäyntejä on Itä-Uudellamaalla ollut perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa koko tarkastelujaksolla lähes sama määrä kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2020 muita kuin lääkärikäyntejä oli noin 800 tuhatta asukasta kohden. Sekä Itä-Uudenmaan että koko maan käynnit vähenivät selvästi vuonna 2020. (Kuvio 5.) Perusterveydenhuollon avohoidon etäasiointikäyntien määrä on Itä-Uudellamaalla viime vuosina ollut lähellä koko maan keskiarvoa. Sekä Itä-Uudellamaalla että koko maassa etäasiointikäyntien osuus lisääntyi huomattavasti vuonna 2020, jolloin Itä-Uudenmaan käynneistä lähes kolmasosa oli etäasiointikäyntejä (Taulukko 3.). Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoidon tulleiden osuus kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitojaksoista on Itä-Uudellamaalla viime vuosina ollut lähellä koko maan keskiarvoa noin 40 prosentissa. Itä-Uudenmaalla osuus putosi huomattavasti Uudenmaan muiden hyvinvointialueiden tavoin vuonna 2020 ja jäi selvästi maan keskiarvon alapuolelle. (Kuvio 6).

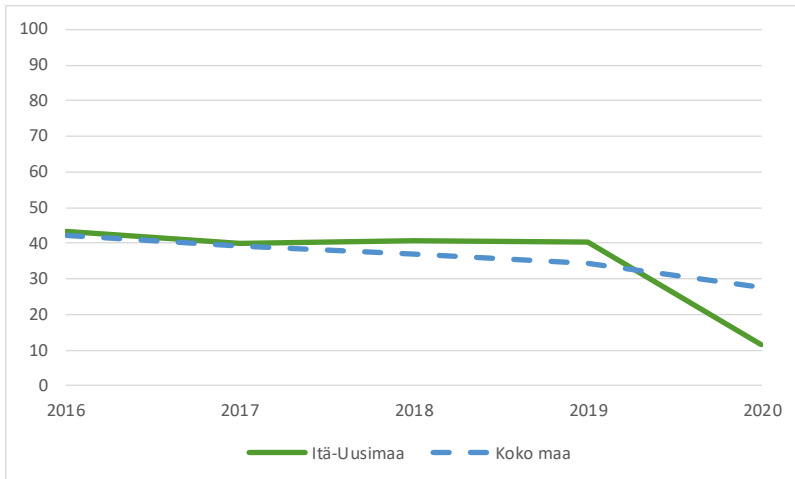
Kuvio 4. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit yhteensä / 1 000 asukasta

Kuvio 5. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon muut kuin lääkärikäynnit yhteensä / 1000 asukasta

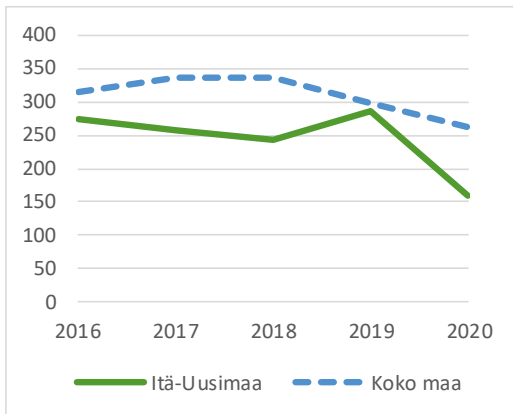
Taulukko 3. Etäasiointikäynnit, % perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Itä-Uusimaa	Miehet	19,2	19,5	20,4	21,8	29,3
	Naiset	21,6	21,9	22,9	24,0	31,9
	Yhteensä	20,6	20,9	21,8	23,0	30,8
Koko maa	Miehet	19,3	19,0	19,4	20,6	28,0
	Naiset	20,8	20,8	21,5	22,9	30,0
	Yhteensä	20,2	20,1	20,6	22,0	29,2

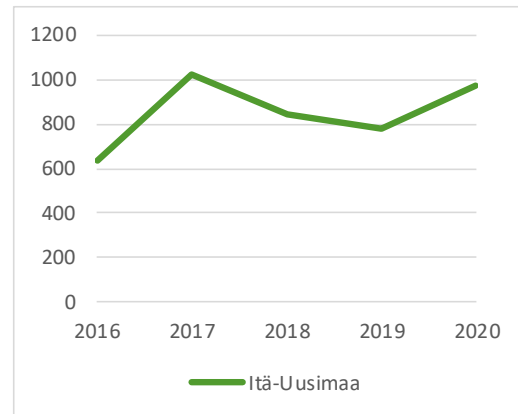

Kuvio 6. Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoidon tulleet, % kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitojaksoista

Itä-Uudellamaalla on ollut lastenneuvolan erityisen tarpeen mukaisia käyntejä sekä yksilöllisen tarpeen mukaisia terveystarkastuksia jonkin verran koko maan keskiarvoa vähemmän, vuonna 2020 niitä oli 160 (Kuvio 7). Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakasmäärä on Itä-Uudellamaalla kasvanut vuoden 2019 jälkeen. Vuonna 2020 asiakkaita oli vajaa 1000 (Kuvio 8).

Kuvio 7. Lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit sekä yksilöllisen tarpeen mukaiset terveystarkastukset / 1000 vastaavanikäistä asukasta

Kuvio 8. Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakkaat vuoden aikana

Lapsiperheiden palvelut

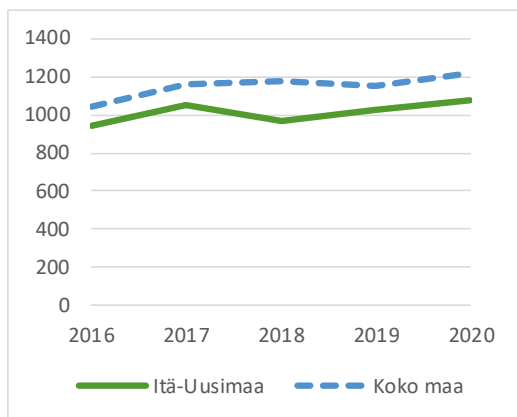
Itä-Uudellamaalla oli vuonna 2020 2,2 prosenttia lapsiperheistä kodin- ja lastenhoitopalveluissa; Perheitä lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalveluissa on viime vuosina ollut aavistuksen vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä perheitä on ollut 2–2,8 prosenttia lapsiperheistä. Lastensuojelun tehostetussa perhetyössä oli lapsiperheistä vuonna 2020 1,4 prosenttia. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden määrä on Itä-Uudellamaalla kasvanut viime vuosina, mutta määrä pienenee vuonna 2020 0,6 prosenttia edeltävästä vuodesta. Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleita 0–17-vuotiaita on viime vuosina ollut 0,2 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä. Määrä on hieman koko maan keskiarvoa pienempi. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Lapsiperheiden palvelut

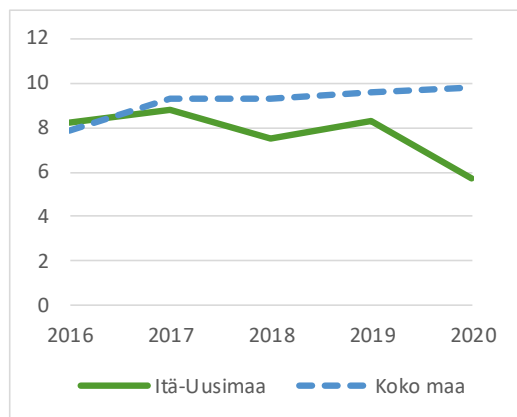
		2016	2017	2018	2019	2020
Perheitä kodin- ja lastenhoitopalveluissa, % lapsiperheistä	Itä-Uusimaa	0,8	2,5	1,7	2,1	2,2
	Koko maa	1,9	2,4	2,3	2,5	2,3
Perheitä lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalveluissa, % lapsiperheistä	Itä-Uusimaa	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
	Koko maa	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Perheitä sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä, % lapsiperheistä	Itä-Uusimaa	2,8	2,7	2,6	2	2,1
	Koko maa	2,3	2,5	3,1	3,4	3,1
Perheitä lastensuojelun tehostetussa perhetyössä, % lapsiperheistä	Itä-Uusimaa	2,7	2,7	0,9	1,6	1,4
	Koko maa	1,6	1,8	1,8	1,8	1,6
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	1,2	1,2	1,3	1,5	0,9
	Koko maa	1,4	1,4	1,5	1,6	1,6
Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet 0–17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
	Koko maa	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4

Nuorten mielenterveyspalvelut

Itä-Uudellamaalla on viime vuosina ollut erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian avohoitokäyntejä tasaisesti vähemmän kuin keskimäärin koko Suomessa. Käynnit ovat vuosittain olleet tuhannen käynnin molemmin puoli tuhatta vastaavan ikäistä kohden. Vuoden 2018 jälkeen määrä on ollut lievässä kasvussa. (Kuvio 9.) Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaiden potilaiden määrä on ollut koko maan keskiarvoa pienempi. Vuonna 2020 määrä pienenee edeltävästä vuodesta. (Kuvio 10.)

Kuvio 9. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13–17-vuotiasta

Kuvio 10. Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavanikäistä

Itä-Uudenmaan alueella oli syyskuussa 2020 peruspalveluna käytössä nuorten mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon soveltuvista psykososiaalisista menetelmistä masennusoireistoon suunnattu Inter Personal Counseling (IPC) -menetelmä. Menetelmä oli käytössä kouluterveydenhuollossa ja sen käyttöön oli koulutettu kahdeksan ammattilaista. Ahdistuneisuusoireiluun suunnattua CoolKids -menetelmää tai muita menetelmiä ei ollut käytössä.

Itä-Uudellamaalla on hankekaudella koulutettu 18 IPC-osaajaa ja hoitojaksot on aloitettu 20. CoolKids -osaajia on koulutettu kuusi ja hoitojaksot oli aloitettu viisi (Taulukko 5).

Muilla kuin nuorille suunnatuista näyttöön perustuvista psykososiaalisista hoidon menetelmiä alueella oli käytössä syyskuussa 2021 aikuisille ja ikäihmisille motivoiva haastattelu, aikuisille, ikäihmisille ja lapsille psykoedukaatio sairauteen ja lääkehoitoon liittyen sekä alle kouluikäisille lapsille ja vanhemmille Ihmeelliset vuodet ja Lapset puheeksi -menetelmät.

Taulukko 5. Psykososiaaliin menetelmin koulutetut, menetelmiä käyttäneet ja aloitetut hoitojaksot hankekaudella 30.9.2021 mennessä

	Koulutetut	Menetelmää käyttäneet	Aloitettut hoitojaksot
IPC-osaaja	18	18	20
CoolKids-osaaja	6	5	5

Mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvät asioinnit

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä ovat Itä-Uudellamaalla olleet hivenen koko maan keskiarvoja matalampia. Määrä on kuitenkin hienoisesti kasvanut viime vuosina. Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin käyntisyynä ovat olleet koko maan keskiarvoja hivenen korkeammat viime vuosina, runsaan prosentin luokkaa. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä

		2016	2017	2018	2019	2020
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt pl. päihteiden käytön ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatusta käyntisyistä	Itä-Uusimaa	3,7	4	4,6	4,4	4,8
	Koko maa	3,9	4,4	4,7	5	5,5
Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatusta käyntisyistä	Itä-Uusimaa	0,6	1,2	1	1,1	1,2
	Koko maa	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5

Itä-Uudellamaalla oli vuonna 2020 päihdehuollon avopalveluissa 12,8 asiakasta tuhatta asukasta kohden, kun koko maan keskiarvo oli 6,1. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita on viime vuosina ollut jonkin verran vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Määrä pienenee hieman vuonna 2020 edeltävästä vuodesta. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita asiakkaita on Itä-Uudellamaalla ollut viime vuosina hieman vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Päihdehuollon avopalveluiden asiakkaat sekä päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut

		2016	2017	2018	2019	2020
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta	Itä-Uusimaa	9,4	7,5	8,1	13,4	12,8
	Koko maa	8,2	8	7,4	7,1	6,1
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta	Itä-Uusimaa	2,1	2,7	2,1	2,3	2,1
	Koko maa	2,8	2,8	2,8	2,8	2,6

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta	Itä-Uusimaa	2,0	1,7	1,8	1,9	1,6
	Koko maa	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0

Itä-Uudellamaalla oli alkoholia liikaa käyttäviä 65 vuotta täyttäneistä vuonna 2020 runsaan prosentin enemmän kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 8.)

Taulukko 8. Alkoholia liikaa käyttävien osuus 65 vuotta täyttäneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet	Itä-Uusimaan hyvinvointialue					35,6
	Koko maa	32,1	33,7	31,1	34,3	34,3

Itä-Uudellamaalla on ikäväliillä 25–80 vuotta tapahtuneiden alkoholiperäisten kuolemien vuoksi menetettyjen elinvuosien lukumäärää alimmassa tuloviidenneksessä kasvanut vuosina 2016–2018, kunnes pienenee taas vuonna 2019 ja jää alle koko maan keskiarvon. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Alkoholia liikaa käyttävien osuus 65 vuotta täyttäneistä

		2016	2017	2018	2019
Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikäväliillä 25–80 vuotta / 100 000 vastaavanikäistä, pienituloiset	Itä-Uusimaa	3082	3220	3353	3040
	Koko maa	3476	3244	3153	3145

Itä-Uudellamaalla on ollut vuosina 2016–2018 selvästi vähemmän C-hepatiitti-infektioita kuin koko maassa keskimäärin. Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakasmäärästä ei ollut Itä-Uudenmaan osalta tietoja saatavilla. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. C-hepatiitti-infektiot ja huumeiden käyttäjien neuvontapisteiden asiakkaat

		2016	2017	2018	2019	2020
C-hepatiitti-infektioita (kaikki tartuntatavat yhteensä) / 100 000 asukasta	Itä-Uusimaa	12,4	18,5	10,3		
	Koko maa	20,8	20,2	21,2		
Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaat / 100 000 asukasta	Itä-Uusimaa					
	Koko maa	117,4	134,6	146,2	320	181,6

Ikäihmisten palvelut ja muistisairauksien ennaltaehkäisy

Itä-Uudellamaalla 75 vuotta täyttäneistä runsas 93 prosenttia asui kotona vuonna 2020. Määrä on kasvanut hieman viime vuosina. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä oli vuonna 2020 3,1 prosenttia, hieman vähemmän kuin edeltävinä vuosina. Säännöllisen kotihoitoon piirissä heistä oli vuonna 2020 16,4 prosenttia. Määrä on pienentynyt selvästi viime vuosina. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä on viime vuosina ollut 0,3–0,4 prosenttia. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina heistä oli vuonna 2020 6,3 prosenttia. Määrä on tarkastelujaksolla ollut noin prosentin pienempi kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. 75 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	92	92,5	92,6	93,2	93,1
	Koko maa	90,9	91,1	91,3	91,7	91,9
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	3,2	3,3	3,6	3,3	3,1

	Koko maa	4,7	4,8	4,8	4,8	4,6
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	20,8	19,8	17,4	16,2	16,4
	Koko maa	17,2	17,4	17	16,5	15,9
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	0,4	0,1	0,4	0,4	0,3
	Koko maa	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	5,7	6,2	6,5	6,1	6,3
	Koko maa	7,3	7,5	7,6	7,3	7,3

Itä-Uudellamaalla 85 vuotta täyttäneistä vajaa 84 prosenttia asui kotona vuonna 2020. Määrä on hieman kasvanut viime vuosina. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä oli vuonna 2020 4,1 prosenttia, hieman vähemmän kuin edeltävinä vuosina. Säännöllisen kotihoidon piirissä heistä oli vuonna 2020 35,2 prosenttia. Määrä on pienentynyt selvästi viime vuosina. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä oli vuonna 2020 0,5 prosenttia. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina heistä oli vuonna 2020 15 prosenttia. (Taulukko 12.)

Taulukko 12. 85 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	82,7	83,5	83,6	84,7	83,6
	Koko maa	80,6	81,2	81,4	82,4	82,4
Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	4,7	4,3	5,1	4,2	4,1
	Koko maa	6,7	6,9	7,1	6,8	4,7
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	43,2	41,9	36,3	39,5	35,2
	Koko maa	34,7	34,5	34,5	33,6	32,8
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	1	0,2	0,7	0,7	0,5
	Koko maa	2,1	1,8	1,7	1,6	1,7
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä	Itä-Uusimaa	12	13,7	14,6	13,6	15,0
	Koko maa	15,6	15,9	16,3	15,8	16,0

Itä-Uudenmaan alueella 80 prosentilla kunnista oli syyskuussa 2020 käytössä muistisairauksien ennaltaehkäisyyn tähtäävä elintapaohjauksen toimintamalli. Sen sijaan syyskuussa 2021 toimintamalli oli käytössä vain 28 prosentissa kunnista eli Porvoossa ja Loviisassa.

Sähköisen palvelukanavan kautta annettava ammattihenkilön neuvonta ja ohjaus

Itä-Uudenmaan alueella oli syyskuussa 2021 tarjolla sähköisen palvelukanavan kautta annettavaa ammattihenkilön neuvontaa ja ohjausta sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa lapsiperheiden palveluissa 14 prosentissa kunnista (50 % kunnista syyskuussa 2020), nuorten palveluissa 28 prosentissa kunnista (50 % kunnista syyskuussa 2020), työikäisten palveluissa 14 prosentissa kunnista (50 % kunnista syyskuussa 2020) ja ikääntyneiden palveluissa 28 prosentissa kunnista (40 % kunnista syyskuussa 2020). Syyskuussa 2021 palvelua tarjonneet kunnat olivat Porvoo ja Loviisa

Matalan kynnyksen avoimet fyysiset kohtaamispaikat ja yhteisösozialityö

Itä-Uudenmaan alueella oli syyskuussa 2020 kaksi ja syyskuussa 2021 vain yksi lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen avoin fyysinen kohtaamispaikka (esim. asukastila tai ”yhteinen olohuone”), josta on saatavilla sosiaali- ja/tai terveydenhuollon lakisääteistä ohjausta ja neuvontaa.

Itä-Uudenmaan alueella oli syyskuussa 2020 yhteensä 1–2 ja syyskuussa 2021 kaksi kaikille asukkaille tarkoitettua matalan kynnyksen avointa fyysistä kohtaamispaikkaa (esim. asukastila tai ”yhteinen olohuone”), joissa on

saatavilla sosiaali- ja/tai terveydenhuollon lakisääteistä ohjausta ja neuvontaa. Kohtaamispaikkatoimintaa oli Porvoossa ja Loviisassa.

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan asiakasohjausta ja neuvontaa toteutetaan alueella lapsi- ja perhepalveluissa, aikuisten palveluissa sekä vanhus- ja vammaispalveluissa. Resursointi kuitenkin vaihteli kunnittain. Toimijaverkko oli koottu useassa kunnassa, mutta sitä ei välttämättä hyödynnetty niin tehokkaasti kuin olisi voitu. Samoin matalan kynnyksen palveluita oli kehitetty eri palvelutarpeisiin eri kunnissa, mutta yhteneviä malleja ei ollut.

Itä-Uudenmaan alueen sosiaalitoimissa tehtiin syyskuussa 2020 ja 2021 yhteisösosiaalityötä, kuten etsivää sosiaalityötä tai erityisryhmien parissa tehtävää sosiaalityötä, asukkaiden tarpeiden kannalta arvioituna hieman (2) (1=ei lainkaan, 5=tarpeita vastaavalla tavalla).

Oma-arviointi

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan työskentely hankkeessa on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Tehdyt toimenpiteet tukevat tavoitetta, vaikkakin vaikutuksia ei ole vielä todennettavissa. Koronapandemia näkyy tilastoissa mm. psykiatrian läheteiden sekä lastensuojelun asiakkuuksien kasvussa.

Yksilöllisiä terveystarkastuksia preventiossa ei olla pystytty tekemään aiemmassa mittakaavassa pandemian aiheuttaman hoitovelan vuoksi. 130 terveysasemien työntekijää on aloittanut Terapiat etulinjaan -hankkeeseen liittyvän ohjatun omahoidon koulutuksen. Lisäksi etäperhevalmennusta pilotoidaan parhaillaan ja sillä on tavoiteltu noin 60 ensimmäistä lastaan odottavaa perhettä.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan sosiaalityön alkuarviointimallit on koottu ja niitä verrataan kansallisiin malleihin, kun eri palveluihin rakennetaan sopivat alkuarviointimallit. Lisäksi osassa kunnista on otettu käyttöön Omaolon oirearvioita ja koko alueelle on luotu yhteinen ehkäisevän työn malli Päijät-Hämeen Neljän tuulen -mallin pohjalta.

Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Asiakastytyväisyys ja palvelujen sujuvuus

Itä-Uudenmaan osalta ei ollut saatavilla riittävän kattavasti kansallisesti kerättyä tietoa asiakastytyväisyyttä koskien vuosilta 2018 ja 2020. Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan Itä-Uudellamaalla asiakastytyväisyys on seuratuissa palveluissa ollut hyvällä tasolla. Asiakastytyväisyyttä mitataan eri kunnissa ja eri palveluissa kuitenkin niin vaihtuvien menetelmin ja arvoasteikoin, että tästä ei voida tehdä yhteenvetoa numeerisessa muodossa. Myös asiakastytyväisyyden seuraamisen yhtenäistämistä pidettiin lähtötilanteen oma-arvioinnissa tärkeänä.

Asiakkaat olivat koko Uudellamaalla vuosina 2018 ja 2020 tyytyväisiä terveysaseman vastaanottopalveluihin (asteikko 1=täysin eri mieltä – 5=täysin samaa mieltä). Asiakkaat kokivat vuonna 2020, että heistä välitettiin kokonaisvaltaisesti (4,7), hoitoa koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä (4,6), saatu palvelu koettiin hyödylliseksi (4,6) ja tarvittu palvelu/hoito saatiin, kun sitä tarvittiin (4,5). (Taulukko 13.)

Taulukko 13. Asiakastytyväisyys

		2018	2020
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Kohtaaminen, asiakaspalvelu	Uusimaa	4,5	4,7
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Osallistuminen päätöksentekoon	Uusimaa	4,6	4,6
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun hyödyllisyys	Uusimaa	4,6	4,6
	Koko maa	4,6	4,7
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun toteutuminen kohtuullisessa ajassa	Uusimaa	4,5	4,5
Asiakastytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun toteutuminen kohtuullisessa ajassa	Koko maa	4,6	4,7

Itä-Uudellamaalla vuonna 2020 terveyspalveluja käyttäneistä 54 prosenttia koki palvelun sujuvaksi. Sosiaalipalveluja käyttäneistä runsas 48 prosenttia koki palvelun sujuvaksi ja jonkin verran harvempi kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 14.)

Taulukko 14. Palvelujen sujuvuus

			2020	
Koki palvelun sujuvaksi, (%) terveyspalveluja käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	58,1	
		Naiset	51	
		Yhteensä	54	
		Koko maa	Yhteensä	54,3
Koki palvelun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluita käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	54,3	
		Naiset	42,3	
		Yhteensä	48,2	
		Koko maa	Yhteensä	51,6

Asiakaskohtaisen vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittaaminen

Itä-Uudenmaan alueella asiakaskohtaisia vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittareista oli syyskuussa 2020 sosiaalipalveluissa käytössä RAI-välineistöön kuuluva mittari 70 prosentissa kunnista ja syyskuussa 2021 kaikissa kunnissa. AVAIN-mittari ja Kykyviisari eivät olleet syyskuussa 2020 alueella käytössä, mutta syyskuussa 2021 AVAIN-mittari oli käytössä 14 prosentissa kunnista ja Kykyviisari 75 prosentissa kunnista. Muista mittareista syyskuussa 2020 käytössä oli Rava-mittari. Ajalla 1.9.2020-31.8.2021 sosiaalipalveluiden asiakaskohtaisten vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittarien käyttöönottoa oli laajennettu hankealueella Aikuisväestön hyvinvointimittarin (koekäytössä Loviisassa ja Lapinjärvellä) sekä ARVOA-mittari (lapsiperheiden sosiaalityö Porvoossa) osalta.

Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisen sosiaalityön toimintamalleja ei lähtötilannetta koskevan kyselyn mukaan ollut syyskuussa 2020 Itä-Uudellamaalla käytössä. Sen sijaan ajalla 1.9.2020-31.8.2021 rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen oli panostettu hankealueella. Uusiksi (tai laajemmin) käyttöön otetuiksi toimintamalleiksi nimettiin tiedon keräys ja raportointi, etsivä lähtyö ja jalkautuva sosiaalityö, esteettömyys, koulujen kanssa tehtävä ehkäisevä työ, vanhusryhmä ja monialainen yhteistyö.

Oma-arviointi

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan palveluiden laatua ja vaikuttavuutta on seurattu alueen kunnissa vaihtelevasti. Alueella ei ole ollut yhtenäisiä kirjaamisen, seurannan tai raportoinnin malleja olemassa. Lähtötilanteessa varsinaisia laatumittareita oli oma-arvioinnin mukaan aktiivisessa käytössä vain kahdessa kunnassa.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan kehittämistyö on edennyt pitkälti suunnitellusti, mutta etenkin vaikuttavuuden mittaamisen osalta on jääty odottamaan kansallisia ohjeistuksia. Rakennuudistushankkeen puitteissa toteutettu yhteisen raportointivälineen hankinta tukee tavoitteiden toteutumista, koska aiemmin alueella ei ole pystyneet reaaliaikaisesti seuraamaan tilastoja alueen palvelutuotannosta ja kustannuksista. Asiakastytyväisyyttä mitataan säännöllisesti 40 yksikössä, mikä luo puitteet palveluiden vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen

Päivystyskäynnit, toistuvat lääkärikäynnit ja ensihoidon kuljetukset

Itä-Uudellamaalla on perusterveydenhuollon päivystyskäyntien määrä ollut viime vuosina selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2020 Itä-Uudenmaan päivystyskäyntien määrä kuitenkin kasvoi noin 350 käyntiin ja ero koko maan keskiarvoon kutistui lähes kokonaan. (Taulukko 15.)

Itä-Uudenmaan alueen yhteispäivystyksessä on ajanjaksolla 1.9.2018–31.8.2019 ollut yhteensä 30118 käyntiä ja ajanjaksolla 1.9.2019 - 31.8.2020 yhteensä 25731 käyntiä. Ajanjaksolla 1.9.2020 - 31.8.2021 käyntejä on ollut yhteensä 27 623.

Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa käyneiden osuus kaikista vastaanotolla käyneistä on Itä-Uudellamaalla ollut vuosina 2016–2020 selvästi koko maan keskiarvoa pienempi. Yli 10 kertaa vastaanotolla käyneiden osuus oli Itä-Uudellamaalla 0,3 prosenttia kaikista käynneistä vuonna 2020, kun koko maassa osuus oli hieman korkeampi eli 0,5 prosenttia. (Taulukko 16.)

Yli 75-vuotiaiden ensihoidon kuljetusten määrä kotoa ja hoitopaikasta Itä-Uudenmaan alueella on ajanjaksolla 1.9.2018–31.8.2019 ollut yhteensä 2977 kuljetusta ja ajanjaksolla 1.9.2019–31.8.2020 yhteensä 2676 kuljetusta. Ajanjaksolla 1.9.2020 - 31.8.2021 kuljetuksia on ollut 2579.

Taulukko 15. Päivystyskäynnit perusterveydenhuollossa (ml. yhteispäivystys) / 1 000 asukasta

		2016	2017	2018	2019	2020
Itä-Uusimaa	Miehet	235	276	299	242	313
	Naiset	286	316	348	288	400
	Yhteensä	261	296	324	266	357
Koko maa	Miehet	364	356	375	345	336
	Naiset	445	437	461	422	417
	Yhteensä	405	397	418	384	377

Taulukko 16. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneet, % terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä

		2016	2017	2018	2019	2020
Itä-Uusimaa	Miehet	0,3	0,4	0,4	0,2	0,2
	Naiset	0,5	0,4	0,6	0,3	0,3
	Yhteensä	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3
Koko maa	Miehet	0,8	0,8	0,8	0,6	0,4
	Naiset	1,2	1,2	1,2	0,9	0,6
	Yhteensä	1,0	1,0	1,0	0,8	0,5

Palvelujen yhteentoimivuus

Itä-Uudellamaalla vuonna 2020 terveystalvija käyttäneistä runsas neljännes koki pompottelun palvelupisteestä toiseen haitanneen hoidon saantia. Runsa 44 prosenttia koki vuonna 2020 tietojen kyselyn useaan kertaan haitanneen hoidon saantia. Sosiaalipalveluja vuonna 2020 käyttäneistä runsas 40 prosenttia koki pompottelun palvelupisteestä toiseen haitanneen palvelun saantia. Runsa 51 prosenttia koki tietojen kyselyn useaan kertaan haitanneen palvelun saantia. (Taulukko 17.)

Taulukko 17. Palvelujen yhteentoimivuus

			2020	
Hoidon saantia haittasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) terveystalvija käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	26,3	
		Naiset	26,3	
		Yhteensä	26,3	
		Koko maa	Yhteensä	27
Hoidon saantia haittasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) terveystalvija käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	39,4	
		Naiset	47,8	

		Yhteensä	44,3
	Koko maa	Yhteensä	43,6
Palvelun saantia häyttasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	31,4
		Naiset	49
		Yhteensä	40,2
	Koko maa	Yhteensä	37,1
Palvelun saantia häyttasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Itä-Uusimaa	Miehet	45,5
		Naiset	57,5
		Yhteensä	51,4
	Koko maa	Yhteensä	48,2

Yhdessä sovitut toimintamallit Kelan kanssa

Itä-Uudenmaan alueella oli syyskuussa 2020 käytössä yhdessä sovittu toimintamalli Kelan kanssa asiakasasioiden käsittelyä varten toimeentulotuen ja muiden etuuksien (90 % kunnista) sekä Kelan palveluiden (esim. kuntoutusohjaus ja -konsultointi) osalta (90 % kunnista). Sosiaalihuollon erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen ja yhteistyön osalta alueella ei syyskuussa 2020 ollut käytössä yhdessä sovittuja toimintamalleja.

Syyskuussa 2021 koko Itä-uudenmaan hyvinvointialueen ja Kelan yhteinen toimintamalli asiakasasioiden käsittelyä varten sosiaalihuollon erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen ja yhteistyön osalta oli kehitteillä. Sen sijaan toimeentulotuen ja muiden etuuksien sekä Kelan palveluiden koko hyvinvointialueen ja Kelan yhteistä toimintamallia ei ollut käytössä eikä kehitteillä.

Yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten

Itä-Uudenmaan alueella 90 prosentissa kunnista oli syyskuussa 2020 sovittu yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten. Syyskuun 2021 kyselyvastauksen mukaan koko hyvinvointialueen yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten ei ollut käytössä eikä kehitteillä.

Avun tai tuen saaminen yhdellä yhteydenotolla

Jotta asiakkaan tilanne voidaan arvioida kokonaisuutena ja hän saa tarvittavan avun tai tuen yhdellä yhteydenotolla, hankkeen jokaisessa teemakohtaisessa työryhmässä on ammattilaisia eri ammattiryhmistä, jotta yhteistyömalleja voidaan tarkastella joustavasti kaiken kehittämisen rinnalla. Asiakasohjauksen ja neuvonnan alueellinen malli oli syksyllä 2021 suunnittelussa.

Oma-arviointi

Itä-Uudenmaan lähtötilanteen oma-arvioinnissa tunnistettiin, että vaikka moniammatillista työtä tehdään kunnissa niin sosiaali- kuin terveystaluuissa, työtä ei ole tilastoitu siten, että se tukisi kehittämistyön tulosten seuraamista. Lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan moniammatillisten mallien kehittämistä oli aloitettu kunnissa, mutta alueellisia malleja ei ole toistaiseksi luotu. Joitakin moniammatillisia prosesseja ja hoitopolkuja oli kuvattu isommissa kunnissa, kun taas pienemmissä kunnissa tätä ei ollut tehty.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan raportointikauden aikana palveluiden monialaisuutta ja yhteensovittamista on varmistettu mm. ottamalla käyttöön HUS:n tarjoama reaaliaikainen eKonsultaatio. Sen käyttöaste on ollut vielä matala, mutta käyttö on kuitenkin lukujen perusteella kasvussa. Monialaisuuden ja yhteentoimivuuden tavoitetta on edistänyt myös ilmiölähtöiset palveluketjukuvaukset, joita raportointikaudella on tehty kolme. Näihin prosesseihin on osallistunut niin kuntien työntekijöitä kuin 3. sektorinkin edustajia. Etäperhevalmennus suunniteltiin monialaisesti työpajoissa, joihin osallistui kaikkien kuntien työntekijöitä.

Syksyn 2021 oma-arvioinnin mukaan toimenpiteitä monialaisuuden lisäämiseksi on tehty, mutta työn vaikutavuutta on toistaiseksi haastavaa saada esille alueen potilas- ja asiakastietojärjestelmien hajanaisuuden vuoksi. Moniammatillisia vastaanottoja on tilastojen mukaan toteutettu vähäisemmin, mutta on myös havaittu, että kun-

nissa kirjaamiskäytännöt ovat edelleen hyvin vaihtelevat potilas- ja asiakastietojärjestelmien hajanaisuuden vuoksi. Myös koronapandemia on rajoittanut monialaisien vastaanottojen järjestämistä

Keskeiset huomiot

Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen

Itä-Uudellamaalla perusterveydenhuollon lääkärin ja sairaan/terveydenhoitajan kiireetöntä käyntiä yli seitsemän päivää hoidon tarpeen arvioinnista odottaneiden määrä on tarkastelujaksolla ollut selvästi suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Lokakuussa 2021 lääkärin kiireettömälle käynnille odotti yli seitsemän päivää 65 prosenttia asiakkaista, koko maassa keskimäärin 40 prosenttia; sairaan/terveydenhoitajan kiireettömälle käynnille 25 prosenttia asiakkaista, koko maassa keskimäärin runsas 10 prosenttia. Itä-Uudellamaalla vajaa 31 prosenttia asiakkaista kertoi vuonna 2020 asioivansa aina tai usein saman lääkärin kanssa. Määrä on jonkin verran koko maan keskiarvoa suurempi. Runsas 26 prosenttia kertoi asioivansa aina tai usein saman hoitajan kanssa. Määrä on maan keskiarvoa pienempi.

Itä-Uudellamaalla asiakas sai syyskuussa 2021 sosiaalihuollon työntekijälle kiireettömän ajanvarausajan keskimäärin 8–15 arkipäivän kuluessa.

Itä-Uudellamaalla on hankeaikana lisätty sähköisten palveluiden tarjontaa merkittävästi. Etäasiointien määrä ei ole kuitenkaan juuri tilastojen mukaan kasvanut, mikä voi selittyä kirjaamiskäytännöillä ja toisaalta sillä, että asiakkaat ovat koronapandemian hieman rauhoittuessa halunneet tulla mieluummin fyysiselle vastaanottokäynnille.

Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on Itä-Uudellamaalla pysynyt viime vuosina koko maan keskiarvoa pienempänä ja vähentynyt hieman. Vuonna 2020 käynnit vähenivät eniten. Muita kuin lääkärikäyntejä on Itä-Uudellamaalla ollut perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa koko tarkastelujaksolla lähes sama määrä kuin koko maassa keskimäärin, mutta käynnit vähenivät selvästi vuonna 2020. Perusterveydenhuollon avohoidon etäasiointikäyntien määrä on Itä-Uudellamaalla viime vuosina ollut lähellä koko maan keskiarvoa. Vuonna 2020 etäasiointikäyntien osuus lisääntyi huomattavasti, jolloin Itä-Uudenmaan käynneistä lähes kolmasosa oli etäasiointikäyntejä. Terveyskeskuksen läheteellä erikoissairaanhoitoon tulleiden osuus kaikista päättyneistä erikoissairaanhoidon hoitajaksoista on Itä-Uudellamaalla viime vuosina ollut lähellä koko maan keskiarvoa noin 40 prosentissa, mutta vuonna 2020 luku putosi huomattavasti ja jäi selvästi maan keskiarvon alapuolelle.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden määrä on hieman kasvanut viime vuosina, mutta pienenee selvästi vuonna 2020 ja määrä on ollut koko maan keskiarvoa pienempi. Myös kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleita 0–17-vuotiaita on ollut hieman koko maan keskiarvoa vähemmän. Erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian avohoitokäyntejä Itä-Uudellamaalla on viime vuosina ollut tasaisesti vähemmän kuin keskimäärin koko maassa, mutta vuoden 2018 jälkeen määrä on ollut lievässä kasvussa. Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaiden potilaiden määrä on ollut koko maan keskiarvoa pienempi. Alueella oli hankeaikana koulutettu 18 IPC-osaajaa ja kuusi CoolKids -osaajaa.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä on hienoisesti kasvanut alueella viime vuosina. Päihdehuollon avopalveluissa oli vuonna 2019 13,4 asiakasta tuhatta asukasta kohden, kun koko maan keskiarvo oli 7,1. Vuonna 2020 määrä pienenee hieman edeltävästä vuodesta.

Itä-Uudenmaan hankkeen työskentely on oma-arvioinnin mukaan edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Koronapandemia näkyy tilastoissa mm. psykiatrian läheteiden ja lastensuojelun asiakkuuksien kasvussa sekä siinä, että yksilöllisiä terveystarkastuksia preventiossa ei olla pystytty tekemään aiemmassa mittakaavassa hoitovelan vuoksi.

Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Itä-Uudenmaan osalta ei ollut saatavilla riittävän kattavasti kansallisesti kerättyä tietoa asiakastytyväisyyttä koskien vuosilta 2018 ja 2020. Palveluiden laatua ja vaikuttavuutta on seurattu alueen kunnissa vaihtelevasti. Alueella ei ole ollut yhtenäisiä kirjaamisen, seurannan tai raportoinnin malleja olemassa.

Itä-Uudellamaalla vuonna 2020 terveyspalveluja käyttäneistä 54 prosenttia koki palvelun sujuvaksi. Sosiaali- palveluja käyttäneistä runsas 48 prosenttia koki palvelun sujuvaksi.

Itä-Uudenmaan oli syyskuussa 2020 sosiaalipalveluissa käytössä RAI-välineistöön kuuluva mittari 70 prosentissa kunnista, mutta syyskuussa 2021 kaikissa kunnissa. Myös Kykyviisarin ja yhden kunnan osalta AVAIN-mittarin käyttöä oli laajennettu. Lisäksi rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen oli panostettu esimerkiksi tiedon keräämisen ja raportointi sekä etsivän lähityön ja jalkautuvan sosiaalityön osalta, kun lähtötilanteessa rakenteellisen sosiaalityön toimintamalleja ei ollut Itä-Uudellamaalla käytössä.

Kehittämistyö on alueella edennyt oma-arvioinnin mukaan pitkälti suunnitellusti, mutta etenkin vaikuttavuuden mittaamisen osalta on jääty odottamaan kansallisia ohjeistuksia. Asiakastytyvyyttä mitataan säännöllisesti 40 yksikössä, mikä luo puitteet palveluiden vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen

Itä-Uudellamaalla on perusterveydenhuollon päivystyskäyntien määrä ollut viime vuosina selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta määrä on ollut kasvussa – myös vuonna 2020, jolloin Itä-Uudenmaan ja koko maan välinen ero kaventui. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa käyneiden osuus kaikista vastaanotolla käyneistä on Itä-Uudellamaalla ollut vuosina 2016–2020 selvästi koko maan keskiarvoa pienempi.

Itä-Uudellamaalla sosiaali- ja terveyspalveluja vuonna 2020 käyttäneet kokivat palvelujen yhteentoimivuuden hieman heikommaksi kuin koko maassa keskimäärin.

Itä-uudellamaalla on raportointikauden aikana palveluiden monialaisuutta ja yhteensovittamista varmistettu mm. ottamalla käyttöön HUS:n tarjoama reaaliaikainen eKonsultaatio sekä laatimalla kolme ilmiölähtöistä palveluketjukuvausta. Vaikka toimenpiteitä monialaisuuden lisäämiseksi on tehty, koronapandemia on rajoittanut monialaisten vastaanottojen järjestämistä ja vaihtelevat kirjaamiskäytännöt järjestettyjen vastaanottojen määrän seuraamista.